

РЕКОМЕНДАЦІЇ
учасників „круглого столу” на тему:
„Реалії та перспективи подолання бідності в Україні”

Учасники „круглого столу”, обговоривши питання, пов'язані з визначенням шляхів подолання бідності в Україні, зазначають, що курс на розв'язання першочергових проблем, зумовлених викликами сучасності, вимагає активізації державної політики у сфері соціального захисту населення, ринку праці та підвищення її ефективності.

Указом Президента України від 15 серпня 2001 року затверджено Стратегію подолання бідності, реалізація якої здійснювалася в три етапи, починаючи з серпня 2001 року до 2010 року.

Очікувалося, що здійснення соціальних реформ надасть змогу справедливо розподіляти результати економічної діяльності шляхом забезпечення динамічного підвищення рівня реальних доходів населення, створення умов для зміцнення середнього класу тощо. Мало відбутися істотне поліпшення матеріального становища більшості громадян та всього комплексу соціальних показників, що характеризують якість життя людей. Передбачалося, що на початок 2010 року рівень бідності становитиме - 21,5% глибина бідності 18%. На жаль, прогнозних показників - не досягнуто.

При цьому практично стабільним залишається показник з відносної бідності за національним критерієм, який упродовж останніх 10 років, незважаючи на різні зміни, коливається в межах 26,4 - 28,1%. Аналогічна ситуація з рівнем крайньої бідності, або злиденності (за національним критерієм): упродовж всього періоду показник змінюється в межах 13,6 -19,9%.

Економічне зростання не вплинуло на ситуацію з відотною бідністю, оскільки процес розшарування за доходами спинити не вдалося.

У 2008 році зниження рівня бідності за критерієм прожиткового мінімуму продовжувалося високими темпами. Проте слід зазначити, що сам державний соціальний стандарт (прожитковий мінімум) було переглянуто на 2008 рік не адекватно рівню інфляції 2007-2008 років, що штучно знизило межу абсолютної бідності і вплинуло на показник рівня бідності. За експертними розрахунками, у 2008 році рівень бідності за критерієм прожиткового мінімуму мав становити не 12,6%, а 16,1%. Це загалом не змінює позитивної динаміки, а лише зменшує темпи зниження рівня бідності.

Впродовж усього періоду дослідження ситуації з бідністю актуальними залишаються три основні проблеми - високі ризики бідності для сімей з дітьми, сільського та працюючого населення.

За критерієм прожиткового мінімуму ситуація в сім'ях з дітьми з року в рік покращується, але рівень бідності стабільно перевищує показник домогосподарств без дітей. У 2008 році відбулося зближення показників по двох сукупностях: у сім'ях з дітьми рівень бідності становив 17,0% проти 7,5% у домогосподарствах без дітей. Проте це пояснюється здебільшого

звуженням контингенту бідних, аніж відносним поліпшенням становища сімей з дітьми.

Ситуація з бідністю сільського населення щороку загострюється, спостерігається погіршення показників у містах та погіршення на селі.

Новою для України проблемою, пов'язаною з кризовими явищами, може стати підвищення ризиків бідності для домогосподарств з осіб старших вікових груп, так званих «старих пенсіонерів».

Учасники «круглого столу» констатували, що майже всі напрями подолання бідності, визначені у Стратегії, реалізовані не в повному обсязі, а саме: підвищення зайнятості населення та розвиток ринку праці, збільшення доходів від трудової діяльності, соціальне страхування як спосіб захисту особи від втрат доходу, запровадження консолідованої системи адресної соціальної допомоги та соціальних послуг, соціальної підтримки осіб з обмеженими фізичними можливостями, соціальної підтримки сімей з дітьми та дітей, позбавлених батьківського піклування, поліпшення житлових умов соціально вразливих верств населення.

Відповідно до Указу Президента України „Про невідкладні заходи з подолання бідності” від 26 лютого 2010 року правовий механізм реалізації поставлених завдань потребує розроблення та затвердження Загальнодержавної програми подолання та запобігання бідності в Україні на 2010-2015 роки, прийняття законів України про запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, вдосконалення системи пенсійного забезпечення реформування системи соціального страхування, житлово-комунального господарства, а також інших законодавчих актів з метою забезпечення реального соціального захисту сім'ї, материнства, молоді, інвалідів та найменше захищених верств населення.

Нарешті, має бути прийнятий Трудовий кодекс, який передбачає можливість праці на умовах вільного вибору професії, повної і продуктивної зайнятості, захист трудових прав та інтересів працівників через систему соціального діалогу, забезпечення зростання реальної заробітної плати, встановлення державних гарантій оплати праці, недопущення отримання заробітної плати нижче законодавчо визначеного прожиткового мінімуму.

Водночас учасники „круглого столу” підкреслили необхідність продовження реалізації системних заходів задля подолання бідності в Україні.

Обговоривши інформацію представників органів державної влади, провідних наукових установ, сторін соціального діалогу, міжнародних та громадських організацій, учасники "круглого столу" рекомендують:

1. Верховній Раді України прискорити прийняття Трудового та Податкового кодексів України.

2. Кабінету Міністрів України:

- 1) розробити та подати на розгляд Верховної Ради України проекти Загальнодержавних програм подолання та запобігання бідності в Україні на

2010-2015 роки, збереження та розвитку трудового потенціалу, Національної програми молодіжного розвитку і становлення, а також законопроекти щодо:

- накопичувальної системи пенсійного страхування;
- запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування;
- ратифікації конвенцій Міжнародної організації праці про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця (частини III) № 173, про запобігання великим промисловим аваріям (№ 174), про безпеку та гігієну праці на шахтах (№ 176), про організацію служби зайнятості (№ 181);
- основ житлової політики;
- регулювання діяльності та захисту прав споживачів на ринку житла і житлових послуг, а також у сфері енергозбереження та енергоефективності;
- удосконалення системи Єдиної тарифної сітки по галузях залежно від рівня освіти, кваліфікації, складності виконуваної роботи, стимулюючих надбавок, у тому числі медичним працівникам, військовослужбовцям, особам рядового та начальницького складу;
- удосконалення визначення, формування та застосування прожиткового мінімуму;
- удосконалення механізму нарахування, перерахунку та індексації пенсій з метою усунення диспропорцій у розмірах пенсій, призначених у різні роки;
- запровадження обов'язкової професійної пенсійної системи для працівників, зайнятих на рооочих місцях, на яких неможливо уникнути шкідливих факторів виробничого середовища;
- забезпечення першим робочим місцем випускників професійно-технічних та вищих навчальних закладів, які навчаються за рахунок коштів державного бюджету;
- досягнення тендерної рівності на ринку праці;
- відновлення на якісно нових засадах прогресивної шкали оподаткування доходів громадян, запровадження податків на рухоме і нерухоме майно та предмети розкоші;

2) розробити та схвалити за участю сторін соціального діалогу проекти:

Концепції реформування оплати праці;

Концепції розвитку України як соціальної держави.

3) уніфікувати нормативно-правову базу щодо__ соціальних пільг, компенсацій та гарантій шляхом їх адресного надання;

4) забезпечити:

- вдосконалення Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для призначення всіх видів соціальної допомоги з урахуванням у сукупному доході фактично отриманої заробітної плати (без податків та внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування);

- вироблення пропозицій щодо звільнення мінімальної заробітної плати від податку на доходи фізичних осіб, а також застосування індикативної системи оплати праці в недержавному секторі;
- встановлення ставки робітника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки у розмірі не нижче мінімальної заробітної плати;
- запровадження випереджаючого зростання мінімальної заробітної плати порівняно з розміром прожиткового мінімуму;
- розвиток колективно-договірного регулювання оплати праці на принципах соціального партнерства;
- фінансування в повному обсязі державних програм та централізованих комплексних заходів у сфері охорони здоров'я, а саме: "Дитяча онкологія" на 2006-2010 роки, запобігання та лікування серцево-судинних і судинно-мозкових захворювань на 2006-2010 роки, протидії захворювання на туберкульоз у 2007-2011 роках, створення єдиної системи надання екстреної медичної допомоги на період до 2010 року, цільової соціальної програми "Трансплантація" на період до 2012 року, забезпечення профілактики ВІЛ-інфекцій, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки, "Цукровий діабет" на 2009-2013 роки, боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року;
- підготовку щорічної державної доповіді про становище сімей в Україні;
- укомплектування медичними кадрами в повному обсязі закладів (підрозділів) з надання первинної медико-санітарної допомоги;
- удосконалення системи персоніфікованого обліку громадян шляхом створення єдиної інформаційної системи отримувачів пільг щодо надання медичної допомоги, пільгового надання медикаментів з метою захисту найменш захищених верств населення;
- подальший розвиток інноваційних форм і технологій, посилення профілактичної роботи з питань охорони здоров'я серед незахищених верств населення, у т.ч. сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- удосконалення механізмів надання кредитів на здобуття вищої освіти;
- визначення показників якості медичної допомоги, переліку та обсягу гарантованого рівня медичної допомоги, нормативів надання медичної допомоги, що включають діагностичні, лікувальні та профілактичні процедури, пільгового забезпечення окремих категорій громадян лікарськими засобами та іншими спеціальними засобами, норм забезпечення медикаментами державних і комунальних закладів охорони здоров'я та харчуванням у них;
- продовження процесу адаптування Болонської системи освіти до вітчизняних реалій;
- вивчення питання щодо необхідності розроблення і запровадження нового механізму фінансування виховання та навчання дітей-сиріт і дітей,

позбавлених батьківського піклування, за принципом „гроші ходять за дитиною”;

- формування державного замовлення на будівництво соціального житла для багатодітних сімей;
- активізацію роботи з організації діяльності молодіжних трудових загонів;
- розвиток засобів транспорту і зв'язку загального користування, автомобільних доріг міського, міжміського і обласного сполучення та їх утримання в належному стані;
- впровадження екологічно чистих та безпечних видів' транспорту загального користування;
- встановлення чітких критеріїв та нормативів соціального житла;
- державне регулювання діяльності природних монополій у сфері житлово-комунальних послуг та створення конкурентного середовища на ринку виробництва та надання житлово-комунальних послуг;
- модернізацію комунальної інфраструктури шляхом запровадження енергоефективних технологій та обладнання.

3. Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям забезпечити:

- 1) розширення соціальних послуг у сфері догляду та підтримання ВІЛ - інфікованих, хворих на СНІД та туберкульоз за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- 2) раннє виявлення, облік, соціальний супровід сімей, дітей та молоді які перебувають у складних життєвих обставинах, мобілізацію місцевих громад на вирішення їхніх проблем.

4. **Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та праці** направити доопрацьовані Рекомендації „круглого столу” на тему: „Реалі та перспективи подолання бідності в Україні” Комітету з економічних реформ при Президентові України, Кабінету Міністрів України учасникам "круглого столу".

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
Комітет з питань соціальної політики та праці

РІШЕННЯ

Протокол № 45

19 травня 2010 року

**Про рекомендації «круглого столу» на тему:
«Реалії та перспективи подолання бідності в Україні»**

Відповідно до статей 29 та 52 Закону України „Про комітети Верховної Ради України”, Комітет вирішив:

1. Схвалити рекомендації „круглого столу” на тему: „Реалії та перспективи подолання бідності в Україні”, який відбувся 28 квітня 2010 року (додається).

2. Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям надати інформацію про хід виконання зазначених рекомендацій Комітету до 1 лютого 2011 року.

Додаток: на 6 аркушах.

**Перший Заступник
Голови Комітету**

О.Б.Шевчук